

“CUMHURİYET NEFERLERİ”

Karma Resim Sergisi Kataloğu

Eğitim
SAMSUN ŞUBE

SERĞİ KOMİSYON ÜYELERİ

SEVDA YILMAZ

ARZU DEMİRBİLEK

ÖZCAN KANDEMİR

GRAFİK TASARIM

MAKSUDE GÜNEY

EĞİTİM-İŞ SAMSUN ŞUBE YÖNETİMİ

ONUR GÜNDÜZ

RAMAZAN KURNAZ

AYHAN TUNÇ

KUBİLAY ALTUNTAŞ

ÇİĞDEM ÇÖPOĞLU

VOLKAN ALTUN

ALİ DEMİRCİ

“CUMHURİYET NEFERLERİ”

Karma Resim Sergisi Kataloğu

Samsun 2025

Eğitim İş
SAMSUN ŞUBE

ÖNSÖZ

Cumhuriyet Neferleri...

Bu isim, yalnızca bir sergiye değil; bir inanca, bir mücadeleye ve bir millete ait büyük bir anlamı taşıyor. Elinizde tuttuğunuz bu katalog, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna, kökleşmesine ve bugünlere ulaşmasına emek vermiş 62 değerli insanın portresini taşıyor. Onlar; bir halkın bağımsızlık yolculuğunda yürüyen kahramanlar, çağdaşlaşmanın mimarları, Cumhuriyet'in inançlı yol arkadaşlarıdır.

101 yılını geride bıraktığımız Cumhuriyet'imiz sanat ve sanatçılarla daha güçlüdür. "Cumhuriyet Neferleri" resim sergimiz Samsun'un dört bir yanından 30 yürekli öğretmenin emeğiyle hayat buldu. Onlar yalnızca bilgi aktaran değil, nesilleri yetiştiren, Cumhuriyetin fikri temellerini geleceğe taşıyan öncülerdir. 62 eserle tarihimize bir saygı duruşunda bulunuyor, bu büyük mirasa duyduğumuz minneti ifade ediyorlar. Biz de Eğitim-İş Samsun Şubesi olarak ilimiz görsel sanatlar öğretmenlerinin koordinasyonu ile gerçekleşen sergide bu gücün bir parçası olmanın gururunu yaşıyoruz.

Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün ışığıyla sanat ve güzelliklerle dolu yarınlara yürüyoruz. Böyle anlamlı etkinliklerin kar topu misali büyüyerek şubemizden genel merkezimize kadar ulaşacağına inanıyor, sergide emeği geçen tüm öğretmenlerimize teşekkür ediyorum.

ONUR GÜNDÜZ

Eğitim-İş Samsun Şube Başkanı

ÖNSÖZ

Bazı insanlar vardır... Adlarını belki tarih kitaplarında uzun uzun bulamazsınız. Ama onların attığı her adım, söylediği her söz, taşıdığı her inanç bugün hâlâ bizimle yaşar. Çünkü onlar, bir milletin küllerinden doğan umudun taşıyıcıları, Cumhuriyetin ilk ışıklarıdır.

Cumhuriyet neferleri; yalnızca savaş meydanlarında değil, okul sıralarında, köy yollarında, sanat atölyelerinde, meclis kürsülerinde ve fabrikalarda da mücadele etmiş, halkın aydınlanma yolculuğuna ışık tutmuşlardır. Bugün hâlâ onların izinden yürüyen her birey, bu büyük mirasın bir parçasıdır.

Elinizdeki katalog, Cumhuriyetimizin kuruluşuna giden zorlu yolda, cephede ve fikirde mücadele veren, bir milletin yeniden dirilişine omuz vermiş öncülerin portrelerini bir araya getiriyor. Bu eserler, yalnızca birer görsel temsil değil, aynı zamanda birer minnet ifadesidir. Her bir yüz, onurlu bir tarihin aynasıdır.

Bu sergi, işte o yürekli insanların hatırasına adanmıştır. Onlar birer sanatçının fırçasında yeniden hayat buldu; gözleriyle kararlılığı, duruşlarıyla vakarı, yüzlerindeki çizgilerle çetin yolları anlatıyorlar. Her portre, sadece bir yüz değil; bir direnişin, bir uyanışın ve büyük bir sevdanın izidir. O sevda, vatan sevgisidir. O sevda, Cumhuriyet sevdasıdır. O sevda, Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK sevdasıdır.

Gelecek nesiller için yazılan bu görsel mektupta emeği geçen, başta Arzu Demirbilek olmak üzere Cumhuriyet sevdalısı tüm öğretmen arkadaşlarıma ve sergimizin her aşamasında ve her konusunda tam destek veren Samsun Şube Yönetimine teşekkür ederim.

Minnetle, gururla ve inançla... YAŞASIN CUMHURİYET.

SEVDA YILMAZ

Canan KANDEMİR

Sevda YILMAZ

HALİDE EDİP ADIVAR

(1884, İstanbul-1964) Türk edebiyatının ve siyasetinin öncü isimlerinden biridir. Yazar, akademisyen, öğretmen ve siyasetçidir.

Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nden mezun oldu. 1908'de kadın hakları üzerine yazılar yazmaya başladı. İzmir'in işgalinden sonra düzenlenen mitinglerde yaptığı etkileyici konuşmalarla halkı direnişe teşvik etti. Özellikle Sultanahmet Mitingi'nde yaptığı konuşma, halk üzerinde büyük etki yarattı. 1920'de Anadolu'ya geçerek Millî Mücadele'ye katıldı ve cephede aktif görev aldı.

Anadolu Ajansı'nın kuruluş çalışmalarında yer aldı. Bu ajans, Millî Mücadele döneminde halkı bilgilendirmek ve direnişi desteklemek amacıyla kuruldu. 1950 yılında İzmir milletvekili olarak TBMM'ye girdi.

Sevda YILMAZ

SABİHA GÖKÇEN

(1913-22 Mart 2001) Dünyanın ilk kadın savaş pilotlarından biri ve Türkiye'nin ilk kadın pilotudur. Aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kızıdır.

Bursa'da doğdu. Balkan Savaşları sırasında ailesini kaybetti. Atatürk tarafından evlat edinildi. Atatürk'ün yönlendirmesiyle 1935 yılında Türkkuşu Sivil Havacılık Okulu'nda havacılığa başladı. Daha sonra Sovyetler Birliği'nde ve Eskişehir Hava Okulu'nda eğitim gördü. Dünyanın ilk kadın savaş pilotlarından biri oldu. Türkkuşu'nda uzun yıllar öğretmenlik yaparak yüzlerce genç pilotun yetişmesine katkı sağladı. 1938'de Balkanlar'ın en iyi kadın pilotu seçildi. 1996'da Amerikan Hava Kurmay Koleji tarafından dünyanın ilk kadın savaş pilotu olarak onurlandırıldı. İstanbul'daki Sabiha Gökçen Havalimanı, onun adını taşır.

NURİ DEMİRAG

(1886, Divriği-1957, İstanbul) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk büyük sanayicilerinden, havacılık öncülerinden ve siyasetçilerindendir. Demiryolu inşaatları, yerli uçak üretimi girişimleriyle Cumhuriyetin kalkınma hamlesine öncülük etmiştir.

Samsun-Sivas demiryolu inşaatını üstlendi. Atatürk tarafından kendisine "Demirağ" soyadı verildi. 1936'da İstanbul Beşiktaş'ta Türkiye'nin ilk özel uçak fabrikasını kurdu. İlk yerli paraşüt üretimini gerçekleştirdi. Yeşilköy'de "Gök Okulu" adlı bir uçuş okulu kurarak, gençlerin havacılığa ilgisini artırmayı hedefledi.

1945'te Türkiye'nin ilk muhalefet partisi olan Millî Kalkınma Partisi'ni kurdu. 1954'te Demokrat Parti'den Sivas milletvekili seçilerek TBMM'de görev yaptı.

Sevda YILMAZ

İSMAİL HAKKI TONGUÇ

(1893, Silistre-1960, Ankara) Türk eğitim tarihinde derin izler bırakmış bir eğitim bilimci ve reformcudur. Köy Enstitüleri'nin kurucusu olarak tanınır.

Bir süre Almanya'da eğitim gördü ve çeşitli öğretmen okullarında görev yaptı. 1935 yılında İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne atandı. Alman eğitim sistemindeki "iş içinde eğitim" anlayışı, onun düşünce yapısını derinden etkilemiştir. Onu "hem eğiten hem üreten" bir okul modeli arayışına itmiştir. Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ile birlikte 1940'ta Köy Enstitüleri'nin kurulmasını sağladı. Tonguç, Köy Enstitüleri'nin ruhani mimarı olarak kabul edilir. Onun vizyonu sayesinde bu okullar hem Türkiye'nin öğretmen ihtiyacını karşılamış hem de kırsal kalkınmaya katkı sağlamıştır. Ancak, 1946'dan sonra siyasi baskılar nedeniyle bu enstitüler kapatıldı.

Sevda YILMAZ

Sevda YILMAZ

NAZIM HİKMET RAN

(1902, Selanik -1963, Moskova), Türk edebiyatının en önemli şairlerinden biridir. Aynı zamanda oyun yazarı, romancı ve siyasal bir figürdür. Türk şiirine getirdiği yenilikler ve toplumsal duyarlılığıyla tanınır.

Galatasaray Lisesi, Heybeliada Bahriye Mektebi ve Moskova'daki Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'nde eğitim gördü. Türkiye'ye döndükten sonra yazdığı şiirler ve siyasi düşünceleri nedeniyle birçok kez hapse atıldı. 1951 yılında Türkiye vatandaşlığından çıkarıldı ve Sovyetler Birliği'ne sığındı. 2009 yılında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı iade edildi. Eserlerinde işçi sınıfını, halkı, yoksulluğu ve özgürlük temasını işleyerek sosyal adalete dikkat çekti. Sürgün hayatına rağmen, Türk kültürünü ve halkını yurt dışında da tanıttı.

Sevda YILMAZ

MAHMUT ESAT BOZKURT

(1892, İzmir-1943) Türk hukukçu, akademisyen ve siyasetçidir. Cumhuriyetin ilk yıllarında adalet ve ekonomi alanlarında önemli görevler üstlenmiş, özellikle Türk Medeni Kanunu'nun kabulü ve uluslararası alandaki Lotus Davası'ndaki savunmasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuk sisteminin şekillenmesinde etkili olmuştur.

İstanbul Darülfünun Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. İsviçre'de hukuk doktorası yaptı. İzmir'in işgali üzerine Türkiye'ye dönerek Millî Mücadele'ye katıldı. 1920'de İzmir milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 1924-1930 yılları arasında Adalet Bakanlığı yaptı. Türk Medeni Kanunu'nun hazırlanmasını sağladı. Aynı yıl Türk Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu'nun kabul edilmesine de öncülük etti. Bu reformlar, Türkiye'nin laik ve modern bir hukuk sistemine geçişinde temel taşlar oldu.

AHMET TANER KIŞLALI

(1939, Zile-1999, Ankara) Türk akademisyen, siyasetçi, yazar ve gazetecidir. Kemalist düşünceyi savunmuş, laiklik ve demokratik hukuk devleti ilkeleri doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'ne önemli katkılarda bulunmuştur.

Kabataş Erkek Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitim gördü. Paris Üniversitesi'nde Anayasa Hukuku ve Siyaset Bilimi alanında doktorasını tamamladı. Ankara Üniversitesi'nde profesörlük unvanını aldı. Kültür Bakanı olarak görev yaptı. Cumhuriyet gazetesinde köşe yazıları yazdı. 1993 yılında Fransız Ulusal Liyakat Nişanı'na layık görüldü.

21 Ekim 1999'da, Ankara'daki evinin önünde aracına yerleştirilen bombalı saldırı sonucu hayatını kaybetti. Suikastın failleri bulunamadı.

Sevda YILMAZ

MUAZZEZ İLMIYE ÇİĞ

(1914, Bursa-2024 Mersin) Aslen Selanik göçmenidir. Sümerolog, tarihçi ve araştırmacıdır. Ömrünü Mezopotamya uygarlıkları üzerine çalışmalara adanmış, Sümer, Akad ve Hitit metinlerini inceleyerek Türk halkına geçmiş uygarlıklar hakkında bilgi kazandırmıştır.

İstanbul Üniversitesi Hititoloji, Sümeroloji ve Arkeoloji bölümlerinden mezun oldu. Ankara'daki Tablet Arşivi'nde ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde 30 yıldan fazla çalıştı. Sümer, Akad ve Hitit dillerinde yazılmış binlerce çivi yazılı tableti katalogladı, çevirdi ve analiz etti. Türkiye'de arkeoloji ve eskiçağ tarihi alanında öncülerden biri oldu. Sümerlerin toplumsal yapısı, kadın hakları, hukuk sistemi gibi konuları çalışarak, bu bilgileri halkın anlayacağı şekilde yazdı. Cumhuriyet değerlerine bağlı bir aydın olarak, Türkiye'nin bilimsel ve kültürel gelişimine çok büyük katkılarda bulunmuştur.

Sevda YILMAZ

Arzu DEMİRBILEK

MUSTAFA FEHMİ KUBİLAY

(1906 Adana-1930), Türkiye Cumhuriyeti'nin erken döneminde laiklik ve devrim ilkelerinin savunucusu olarak simgeleşmiş bir öğretmen ve yedek subaydır.

1930 yılında askerlik görevini yedek subay (asteğmen) olarak İzmir'in Menemen ilçesinde yapmaktaydı. Derviş Mehmet adlı bir şahsın önderliğinde toplanan şeriat yanlısı bir grup, Cumhuriyet rejimine karşı ayaklandı. Bu isyanı bastırmak üzere görevlendirilen Asteğmen Kubilay, olay yerine ulaştığında isyancılar tarafından yakalanarak başı kesilerek öldürüldü.

Kubilay'ın bu trajik ölümü, Türkiye Cumhuriyeti'nde laiklik ilkesine yönelik tehditlere karşı devletin kararlılığını pekiştirdi. Olay, "Menemen Olayı" olarak tarihe geçti.

Arzu DEMİRBILEK

NEZAHAT ONBAŞI

(1919, İstanbul-2000, İstanbul) Kurtuluş Savaşı'nda cephede savaşan ve üniforma giyen ilk Türk kız çocuğu olarak bilinen, kahramanlık sembolü bir figürdür. Gerçek adı Nezahat Bay-sel'dir. Henüz çocuk yaşta gösterdiği cesaretle tarihe geçmiştir.

Babası Albay Hafız Halit Bey'dir; Kurtuluş Savaşı sırasında 70. Alay Komutanıydı. Annesi küçük yaşta ölünce babasının yanında cepheye gitti. 7 yaşındayken Sakarya Meydan Muharebesi dahil olmak üzere çeşitli cephelerde babasıyla birlikte savaşa katıldı. Askerler tarafından "Nezahat Onbaşı" adıyla anıldı. Savaştan sonra öğretmenlik yaptı ve sessiz bir hayat sürdü.

HASAN ALİ YÜCEL

1897, İstanbul-1961 Türk eğitim tarihinde derin izler bırakmış bir devlet adamı, eğitimci, yazar ve şairdir. 1938-1946 yılları arasında Millî Eğitim Bakanı olarak görev yapmış ve bu dönemde Türkiye'nin eğitim ve kültür politikalarında köklü reformlara öncülük etmiştir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. Türk Dil Kurumu'nda etimoloji şubesi başkanlığı yaptı. 1938 yılında Millî Eğitim Bakanı olduktan sonra köklü bir reform başlatmıştır. 17 Nisan 1940'ta çıkarılan yasa ile Köy Enstitüleri'nin kurulmasını sağladı. Enstitülerde sadece akademik değil, tarım, hayvancılık, el sanatları gibi pratik bilgi ve becerilerin de verilmesini savundu. Öğretmen yetiştirecek kadroların seçilmesi, müfredatın oluşturulması ve pilot okulların açılması süreçlerinde bizzat rol aldı. Köy Enstitüleri modeli, Türkiye'nin eğitim tarihinde hâlâ önemli bir referans noktası olarak kabul edilmektedir.

Arzu DEMİRBİLEK

BAHRİYE ÜÇÖK

(1919, Trabzon-1990, Ankara) Akademisyen, yazar, siyasetçi ve Türkiye'nin ilk kadın ilahiyat profesörüdür. Özellikle İslam tarihi, kadın hakları ve laiklik üzerine çalışmalarıyla tanınır.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde İslam tarihi profesörü oldu. Türkiye'de kadınların dini konularda da söz sahibi olabileceğini göstererek önemli bir ilki başardı. İslam'ın kadınlara yönelik yorumlarını sorgulayan ve kadınların haklarını savunan akademik ve toplumsal çalışmalarda bulundu.

Halkçı Parti ve daha sonra Sosyal Demokrat Halkçı Parti'de milletvekili olarak siyaset yaptı. Suikast sonucu öldürüldü.

Arzu DEMİRBİLEK

Arzu DEMİRBİLEK

AZİZ SANCAR

(1946, Mardin) Dünyaca ünlü bir Türk bilim insanı ve Nobel Kimya Ödülü sahibi bir profesördür. Özellikle DNA onarımı alanındaki çalışmalarıyla tanınır.

1971'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Ardından ABD'ye giderek Dallas Teksas Üniversitesi'nde moleküler biyoloji eğitimi aldı. 2015 yılında, DNA onarım mekanizmaları üzerine yaptığı araştırmalarla Nobel Kimya Ödülü kazandı. Bu başarı, Türkiye'nin bilim alanında dünya çapında tanınmasına katkı sağladı. Kurduğu vakıfla Türk öğrencilerin bilimsel eğitimine destek sağlıyor. Cumhuriyet ilkelerine bağlılığı, alçakgönüllülüğü ve eğitime verdiği değerle de Türkiye'nin çağdaş yüzünü temsil etmektedir.

Yaşar Toprak BALAKÇI

FAZIL SAY

1970'te Ankara'da doğmuş, dünyaca ünlü Türk piyanist ve bestecidir. Hem klasik müzik alanındaki başarılarıyla hem de Türkiye'nin sanat hayatına katkılarıyla tanınmaktadır.

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda eğitim aldıktan sonra Almanya'daki Düsseldorf Müzik Yüksekokulu'nda ve Berlin'de eğitimini sürdürdü. Genç yaşta uluslararası yarışmalarda birincilikler kazandı.

Önemli Türk edebiyatçılarından şiirlerinden ilhamla bestelediği eserler, Türk kültürünün evrensel düzeyde tanıtılmasına katkı sağlamıştır. Müzik yoluyla barış, özgürlük ve laiklik gibi Cumhuriyet değerlerini savunmuş, özellikle genç kuşaklara sanatı sevdirmek için çalışmalar yapmıştır. Dünyanın önde gelen sahnelerinde konserler vermektedir.

İLBER ORTAYLI

1947 Avusturya'da Kırım Tatarı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Ailesi, Stalin dönemindeki baskılardan kaçarak Türkiye'ye göç etmiştir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nde lisansını, Chicago Üniversitesi'nde Prof. Dr. Halil İnalcık danışmanlığında yüksek lisansını, 1978 yılında doktorasını tamamlamıştır.

Çeşitli üniversitelerde dersler vermiş ve 1989 yılında profesör unvanını almıştır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde müdürlük yapmış ve Osmanlı tarihi, idare tarihi, şehir tarihi gibi alanlarda uzmanlaşmıştır. Popüler tarih kitapları ve televizyon programları aracılığıyla geniş kitlelere tarih sevgisi aşılamıştır. Tarih alanındaki çalışmalarıyla birçok ödül almıştır.

Yaşar Toprak BALAKÇI

Prof. Dr. OKTAY SİNANOĞLU

(1935, İtalya-2015, ABD), Türk kimyacı, moleküler biyofizikçi ve akademisyendir. "Türk Einstein" olarak anılan Sinanoğlu, bilimsel çalışmaları ve Türkçeye olan bağlılığıyla tanınır.

ABD'de Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'de kimya mühendisliği eğitimi aldı. Yale Üniversitesi'nde 26 yaşında profesör oldu. "Atom ve Moleküllerin Çoklu Elektron Kuramı", "Çözge-niter Kuramı", "Mikrotermodinamik" ve "Değerlik Kabuğu Etkileşim Kuramı" gibi önemli teoriler geliştirdi.

İki kez Nobel Kimya Ödülü'ne aday gösterildi. Amerikan Bilim ve Sanat Akademisi'nin ilk Türk üyesi oldu. ODTÜ'de Kuramsal Kimya bölümünü kurarak, Türkiye'de bu alandaki akademik yapının temelini attı. Türk Dil Kurumu'nda bilim terimleri üretimine katkıda bulundu. TÜBİTAK Bilim Ödülü'nü alan ilk kişi oldu. Alexander von Humboldt Araştırma Ödülü'ne layık görüldü.

Yaşar Toprak BALAKÇI

Sibel KOZAN

ALİ FETHİ OKYAR

(1880, Pirlepe-1943, İstanbul) Türk devlet adamı, diplomat ve askerdir. 1898'de Harp Okulu'na girmiştir. Askeri kariyerine 3. Ordu'da başlamış, bu dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılarak siyasi faaliyetlerde bulunmuştur.

1908'de Paris askeri ataşeliğine atanmış, ardından Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nda görev almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda etkin bir rol oynayan Okyar, 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ikinci başkanı olmuş, 1924-1925 yılları arasında başbakanlık yapmıştır. 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurarak çok partili siyasi hayata geçiş denemesinde bulunmuştur.

Sibel KOZAN

KAZIM ORBAY

(1887, İzmir-1964, Ankara) Türk asker ve devlet adamıdır.

1904 Harp Okulu'ndan mezun oldu, Osmanlı ordusunda çeşitli görevlerde bulundu. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nda aktif olarak görev aldı. Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer aldı ve önemli cephelerde görev yaptı.

1935-1944 Genel Kurmay Başkanı olarak Türkiye'nin askeri yapısını güçlendirdi. TBMM Başkanı olarak görev yaptı (1946-1948). Kazım Orbay, hem askeri hem de siyasi yönüyle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ve gelişme dönemlerinde etkili olmuş önemli bir isimdir.

OSMAN HAMDİ BEY

(1842, İstanbul-1910, İstanbul) Osmanlı döneminin önde gelen sanatçı, arkeolog ve müzecilerindendir.

Hukuk eğitimi için Paris'e gitti, burada resim ve arkeolojiyle ilgilenmeye başladı. Eserlerinde doğu-batı sentezini, oryantalist üslubu ve toplumsal eleştiriyi yansıttı. Batı tarzı resmin Osmanlı'daki öncülerindendir. Kaplumbağa Terbiyecisi, en bilinen ve sembolik eseridir. İlk Türk müzecisi olarak kabul edilir. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni kurdu ve uzun süre yönetti. Sayda (Lübnan)'da yaptığı kazılarda İskender Lahdi'ni buldu. Asar-ı Atika Nizamnamesi (1884): Osmanlı topraklarından eser kaçırılmasını önleyen ilk ciddi yasa düzenlemesini hazırladı. Sana-yi-i Nefise Mektebi'ni (bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) kurarak Türkiye'de çağdaş sanat eğitiminin temeli attı. Onun bıraktığı miras, Cumhuriyet döneminde gelişen sanat, müzecilik ve arkeoloji faaliyetlerine ilham vermiştir.

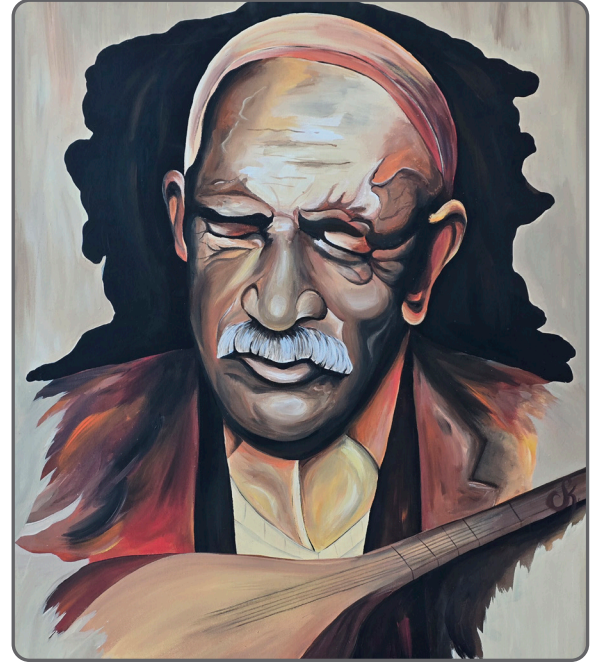
Sibel KOZAN

AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

(1894, Sivas-1973, Sivas) Türk halk ozanı ve şairidir. Sazı ve sözleriyle Anadolu insanının duygularını dile getiren, Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel kimliğinin oluşmasında büyük rol oynayan önemli bir halk sanatçısıdır.

7 yaşında çiçek hastalığı nedeniyle gözlerini kaybetti ve görme engelli oldu. Küçük yaşta saz çalmayı öğrendi. Halkın diliyle, halkın duygularını sade ve samimi şekilde dile getirerek Anadolu kültürünün sesi oldu.

1930'lu yıllarda Halkevleri ve Köy Enstitüleri'nde görev aldı. Hayatı boyunca Anadolu'yu dolaştı, halkın dertlerini, sevgilerini, doğayı ve Atatürk sevgisini şiirlerinde işledi, halka Cumhuriyet değerlerini anlattı.

Sibel KOZAN

Selda ÖZÇELİK

NENE HATUN

(1857, Erzurum-1955, Erzurum) Türk milletinin simge kahramanlarından biridir. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında henüz 20 yaşındayken, küçük bebeğini evde bırakıp Erzurum halkıyla birlikte Aziziye Tabyası'nın savunmasına katıldı.

Nene Hatun'un mücadelesi, Türk kadınının vatan savunmasındaki yerini ve gücünü sembolleştirmiştir. Milli mücadele ruhunun halk arasında canlı tutulmasında önemli bir figür olmuştur.

Cumhuriyet döneminde halk kahramanı olarak onurlandırıldı. 1955 yılında, henüz sağken, "Yılın Annesi" seçildi. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından da onurlandırılmıştır.

Selda ÖZÇELİK

KARA FATMA (Fatma Seher Erden)

(1888, Erzurum-1955 İstanbul) Türk Kurtuluş Savaşı'nın en önemli kadın kahramanlarından biridir. Cesareti, liderliği ve vatanseverliği ile Türk milletinin gönlünde yer edinmiştir.

Asker bir eşle evliydi ve Balkan Savaşları'ndan itibaren cephe-lerde görev aldı. Eşi Yemen Cephesi'nde şehit olunca, savaş mücadelesine tek başına devam etti. Mustafa Kemal Atatürk ile tanışarak Milli Mücadele'ye katıldı. Batı Cephesi'nde Yunanlara karşı savaştı. Kendi kurduğu gönüllü birlikle savaşa katılarak subay rütbesi aldı. Savaş boyunca 700'e yakın erkek ve 43 kadınla birlikte mücadele etti. Kadınların sadece cephe gerisinde değil, ön cephede de savaşabileceğini kanıtladı.

FATMA ÇAVUŞ (Fatma Yalçın)

(1897, Dağköy, 19 Mayıs, Samsun-1963 Samsun) Türk Kurtuluş Savaşı'nın önemli kadın kahramanlarından biridir.

Kurtuluş Savaşı yıllarında, Samsun ve çevresindeki Rum ve Ermeni çetelerinin baskınlarına karşı erkeklerin cephede olduğu dönemde, kadın, çocuk ve yaşlılarla birlikte savunma örgütlemiş, parola sistemi kullanarak köyün güvenliğini sağlamıştır.

Kahramanlıkları TBMM tarafından da duyulan Fatma Çavuş, Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından çavuşluk unvanı verilmek üzere Ankara'ya davet edilmiş, ancak dönemin şartları nedeniyle bu davete katılamamıştır. Fatma Çavuş'un gösterdiği kahramanlık, Türk kadınının bağımsızlık mücadelesindeki rolünü simgelemiştir. Fatma Çavuş'un anısını yaşatmak için Samsun'un 19 Mayıs ilçesi Dağköy Mahallesi'nde mezarının yanına bir heykel dikilmiştir.

Tülin YAVUZ

SAFİYE AYLA

(1907, İstanbul-1998, İstanbul) Türk Sanat Müziği'nin en önemli ses sanatçılarından biridir. Klasik Türk müziğinin gelişiminde ve Cumhuriyet döneminde kadın sanatçıların öncüsü olarak önemli bir rol oynamıştır.

Müzik hayatına küçük yaşta piyano çalarak başlayan Ayla, daha sonra ses sanatçısı olarak kariyerine devam etti. Dönemin önemli sanatçılarıyla çalıştı. 1932 yılında İstanbul Valisi'nin davetiyle Mustafa Kemal Atatürk'ün huzurunda şarkı söyledi ve Atatürk'ün en sevdiği sanatçılardan biri oldu. 75 yılı aşkın kariyeri boyunca 500'den fazla plak kaydı yaptı ve İstanbul Radyosu'nda sayısız konser verdi. Atatürk'ün kültürel vizyonunu destekledi ve Cumhuriyet'in sanat anlayışının şekillenmesinde rol oynadı.

Tülin YAVUZ

Tarık ÖZBEK

KAZIM KARABEKİR

(1882, İstanbul-1948, Ankara) Türk asker, siyasetçi ve yazardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde önemli rol oynamıştır.

Harp Akademisi'nden kurmay subay olarak mezun oldu. Trablusgarp ve Balkan savaşlarında savaştı. I. Dünya Savaşında Kafkas Cephesi'nde önemli görevler aldı. 1919 Erzurum'da 15. Kolordu Komutanı olarak görev yaparken, Mustafa Kemal Paşa'nın Milli Mücadele'yi başlatmasına destek verdi. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi Komutanı olarak katkılar sağladı. 1920 TBMM açıldıktan sonra milletvekili oldu. 1923 sonrası muhalefette yer aldı. 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucularındandı. Yetim çocuklar için açtığı okullar ve sosyal hizmetleriyle, eğitime ve toplumsal kalkınmaya katkı sağladı. Siyasi hayatında demokratikleşme ve çok partili hayat için çaba gösterdi.

Tarık ÖZBEK

İBRAHİM REFET BELE

(1881, Selanik-1963, İstanbul), Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemlerinde önemli roller üstlenmiş bir asker ve siyasetçidir.

1896'da Harp Okulu'na girerek 1898'de piyade teğmen olarak mezun oldu. Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nda aktif olarak görev yaptı. Mustafa Kemal Paşa ile birlikte 1919'da Samsun'a çıkan kurmay subaylardan biri oldu. Amasya Genelgesi'nin hazırlanmasında ve Erzurum ile Sivas Kongreleri'nde önemli roller üstlendi. Batı Anadolu'da Yunan işgaline karşı direnişi organize etti. TBMM tarafından Batı Cephesi komutanlığına atandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk İçişleri Bakanı ve Millî Savunma Bakanı olarak görev yaptı. Ayrıca TBMM'de milletvekilliği yaptı. 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucularından biri oldu.

İSMET İNÖNÜ

(1884, İzmir-1973) Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucularından ve ikinci Cumhurbaşkanıdır. (1938-1950) Mustafa Kemal Atatürk'ün en yakın çalışma arkadaşlarından.

Askerlik kariyerine Osmanlı döneminde başlamıştır. Kurtuluş Savaşı'nın önemli komutanlarından. Sakarya ve İnönü Savaşları'ndaki başarılarıyla tanınmıştır. Lozan Antlaşması'nı imzalayan heyetin başkanıdır. Türkiye'nin bağımsızlığını uluslararası alanda tanıtan bu anlaşmada büyük rol oynamıştır.

Cumhuriyet'in kurulmasında ve inkılapların uygulanmasında etkin olmuştur. Çok partili hayata geçiş sürecini başlatmıştır. 1946'da ilk çok partili seçimler onun döneminde yapılmıştır. Türkiye'nin hem bağımsızlığına hem de demokratikleşmesine katkı sağlamıştır.

Hülya AKDAĞ

FEVZİ ÇAKMAK

(1876, İstanbul-1950) Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli rol oynamış üst düzey bir askerdir.

Osmanlı döneminde yetişmiş, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nda görev almıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa'nın yanında yer almış, Batı Cephesi'nde önemli görevler üstlenmiştir. 1921 yılında Millî Savunma Bakanı, ardından Genelkurmay Başkanı olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin askeri temellerinin atılmasında ve düzenli ordunun kurulmasında önemli rol oynamıştır. Fevzi Çakmak, Türkiye'nin bağımsızlığı ve güvenliği için çalışmış önemli bir devlet adamıdır.

Hülya AKDAĞ

Çiğdem Dinççağ FIRAT

AFET İNAN

(1908, Selanik-1985, Ankara) Türk tarihçi, sosyolog ve akademisyendir. Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kızıdır.

Bursa Kız Öğretmen Okulu'ndan 1925'te mezun olduktan sonra İzmir'de öğretmenlik yaparken Atatürk ile tanıştı. Atatürk'ün yönlendirmesiyle Cenevre Üniversitesi'nde tarih ve sosyoloji eğitimi aldı ve 1939'da sosyoloji doktorasını tamamladı.

Afet İnan, 1931'de Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunda önemli rol oynadı ve uzun yıllar asbaşkanlık görevini üstlendi. Cumhuriyet döneminin resmi tarih anlayışını şekillendiren Türk Tarih Tezi'nin oluşturulmasına katkı verdi. Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme haklarını kazanmaları sürecinde aktif rol oynadı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Türk Devrim Tarihi Kürsüsü'nü kurdu ve 1950'de profesör unvanını aldı.

Çiğdem Dinççağ FIRAT

UĞUR MUMCU

(1942, Kırşehir-1993, Ankara) Türk gazeteci, araştırmacı ve yazardır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Gazeteciliğe 1962'de Yön Dergisi'nde başlamış Cumhuriyet gibi önemli yayın organlarında çalışmıştır.

Türkiye'de araştırmacı gazeteciliğin öncülerindendir. Silah kaçakçılığı, terör örgütleri ve devlet içindeki yasa dışı yapılar gibi konularda yaptığı araştırmalar ve yayımladığı eserlerle toplumu aydınlatmıştır. "Suçlular ve Güçlüler", "Sakıncalı Piyade", "Ağca Dosyası", "Rabıta" ve "Kürt Dosyası" önemli kitaplarıdır.

24 Ocak 1993'te Ankara'daki evinin önünde aracına konulan bombalı saldırıda hayatını kaybetmiştir. Suikastın failleri hala aydınlatılamamıştır. Onun anısına ailesi tarafından 1994 yılında Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı (um:ag) kurulmuştur.

AFİFE JALE

(1902, İstanbul-1941, İstanbul) Türk tiyatro tarihinin simge isimlerinden biridir ve sahneye çıkan ilk Müslüman Türk kadın tiyatro oyuncusudur.

Gerçek adı Afife'dir, "Jale" adını sahne ismi olarak kullanmıştır. Genç yaşta tiyatroya ilgi duymuş ve Darülbeydi'de (İstanbul Şehir Tiyatroları) eğitim almıştır. O dönem Müslüman kadınların sahneye çıkması yasaktı. Afife Jale, gizlice sahneye çıkarak bu yasağı kırmıştır.

Afife Jale, sahneye çıkarak kadınların tiyatro yapabileceğini gösterdi. Bu hareketiyle Cumhuriyet'in kadınlara tanıdığı özgürlüklerin öncülerinden biri oldu.

Vedat KARAOĞLU

FEYHAMAN DURAN

(1886, İstanbul-1970, İstanbul), Türk resim sanatının öncülerinden biri olarak kabul edilen ressam ve hattattır. Özellikle portre alanındaki çalışmalarıyla tanınır ve Türk resim tarihinde bu türün ilk ve en önemli temsilcilerinden biri olarak anılır.

Galatasaray Sultanisi'nde eğitim aldı. Özellikle Atatürk ve İsmet İnönü gibi dönemin önemli liderlerinin portrelerini yaparak, yeni kurulan devletin görsel hafızasının oluşmasına katkıda bulundu. Bu portreler, sadece sanatsal değerleriyle değil, aynı zamanda Cumhuriyet ideallerinin halka aktarılmasında da önemli bir araç oldu.

Ayrıca, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim üyeliği yaparak, birçok genç sanatçının yetişmesine katkı sağladı.

Vedat KARAOĞLU

Oğuz TÜRKGÖZÜ

LATİFE HANIM

(1898, İzmir-1975) Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün eşidir. Eğitimli, kültürlü ve çağdaş bir kadın olarak Cumhuriyetin ilk yıllarında kadınların toplumdaki rolü açısından önemli bir sembol olmuştur.

Paris ve Londra'da eğitim aldı, hukuk eğitimi gördü ve birkaç yabancı dil biliyordu. 1923 yılında Atatürk ile evlendi ve yurt gezilerinde onun yanında yer alarak halka hitap etti.

Latife Hanım, kadınların toplumsal yaşama katılması, eğitim görmesi ve özgür bireyler olarak varlık göstermesi konusunda öncü bir rol model olmuştur.

Oğuz TÜRKGÖZÜ

ALİ FUAT CEBESÖY

(1882, İstanbul-1968) Asker, siyasetçi ve diplomat olarak hem Osmanlı'nın son döneminde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde önemli görevler üstlenmiştir.

Harp Okulu mezunudur, I. Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde görev yapmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında Batı Cephesi Komutanı olarak Yunan ilerleyişine karşı ilk direnişi başlatan kişidir. Mustafa Kemal Atatürk ile Amasya Genelgesi'ni hazırlayanlardan biridir. Savaş sonrası çeşitli devlet görevlerinde bulundu; milletvekili, bakan ve 1948'de TBMM Başkanı oldu.

Kurtuluş Savaşı'nın fiilen başlamasında ve direnişin örgütlenmesinde öncülük etmiştir. Askerî başarılarının yanı sıra siyasi alanda da yeni Türkiye'nin inşasında görev almıştır.

ZÜBEYDE HANIM

(1857, Selanik-1923, İzmir) Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi olarak Türk tarihinin en saygı duyulan annelerinden biridir.

Geleneksel değerlerle yetişmiş, güçlü bir Anadolu kadınıydı. Oğlu Mustafa Kemal'in eğitimi ve yetişmesi için büyük çaba gösterdi; onun disiplinli, kararlı ve vatansever bir birey olmasında önemli rol oynadı. Özellikle Atatürk'ün küçük yaşlarda okul hayatına başlaması ve ilerlemesinde etkili oldu. Cumhuriyet'in ilanını göremeden, 1923 yılında İzmir'de vefat etti.

Zübeyde Hanım, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün yetişmesinde en büyük rolü oynayan kişidir. Sabırlı, güçlü ve bilinçli bir anne olarak, onun karakterini şekillendirmiş ve dolaylı yoldan Cumhuriyet'e katkı sağlamıştır. Bugün hâlâ Türk halkı tarafından büyük saygı ve minnetle anılmaktadır.

İclal Yılmaz BERK

GÜL ESİN

1933 yılında, kadınlara muhtarlık ve belediye seçimlerinde oy kullanma ve aday olma hakkı tanındıktan sonra, Aydın'ın Çine ilçesine bağlı Demirdere köyünde yapılan seçimlerde muhtar seçilerek Türkiye'nin ilk kadın muhtarı olmuştur.

Kesin olmamakla birlikte 1900'lü yılların başında doğduğu tahmin edilmektedir. 1933 yılında muhtar seçildiğinde köylüler tarafından çok sevilmiş, özellikle köydeki adaleti sağlama, kız çocuklarının eğitimi ve kadınların toplumda daha aktif yer alması için çalışmalarıyla tanınmıştır.

Kadınların siyasette ve yerel yönetimlerde de aktif görev alabileceğini göstererek Türkiye'nin toplumsal dönüşümüne önemli bir katkı sağlamıştır. Bu yönüyle kadın hakları açısından sembolik ve ilham verici bir figürdür.

İclal Yılmaz BERK

Sanem DURMAZ

CEVAT ÇOBANLI (Cevat Paşa)

(1870, İstanbul-1938) Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde görev yapmış önemli bir asker ve devlet adamıdır. Özellikle Çanakkale Savaşı'ndaki başarılarıyla tanınır.

Harp Okulu'nu bitirdikten sonra Osmanlı ordusunda çeşitli görevlerde bulundu. Çanakkale Savaşı sırasında 14. Kolordu Komutanı olarak görev yaptı ve 18 Mart 1915'teki deniz zaferinde önemli rol oynadı. I. Dünya Savaşı'ndan sonra savaş suçlusu ilan edilerek İngilizler tarafından Malta'ya sürgüne gönderildi. 1922'de yurda döndü ve Atatürk'ün çağrısıyla Kurtuluş Savaşı'na katıldı.

Cumhuriyet'in ilanından sonra askerlikten ayrıldı, kısa süre milletvekilliği yaptı.

Sanem DURMAZ

İBRAHİM REFİK SAYDAM

(1881, İstanbul-1942) hekim, asker ve siyasetçi olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlık ve devlet yönetimine büyük katkılar sağlamış önemli bir isimdir.

Tıp eğitimi aldıktan sonra Osmanlı ordusunda doktor olarak görev yaptı. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda sıhhiye hizmetlerinde önemli görevler üstlendi. Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'nin ilk Sağlık Bakanı oldu. Verem, sıtma ve trahomla mücadele, aşılama kampanyaları ve sağlık ocağı sisteminin kurulması gibi pek çok yeniliği başlattı.

Hem sağlıkta hem de siyasette Cumhuriyet'e yön veren isimlerden biridir. Onun adıyla kurulan Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü, Türkiye'de uzun yıllar salgın hastalıklarla mücadelede öncü olmuştur. 1939'da Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı oldu.

GÜLTEN AKIN

(1933, Yozgat-2015) Cumhuriyet döneminin en önemli kadın şairlerinden biridir. Hem edebiyat dünyasında hem de sosyal hayatta etkili olmuş bir isimdir.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Uzun yıllar öğretmenlik, hukuk müşavirliği ve çeşitli kültürel görevlerde bulundu. Şiirlerinde kadın, doğa, toplum, özgürlük ve adalet temalarını işledi. "Ah, Kimselerin Vakti Yok", "Sığda", "İlahiler" gibi eserleriyle tanındı.

Türkiye Yazarlar Sendikası ve çeşitli kadın derneklerinde görev aldı. Cumhuriyetin çağdaş, eşitlikçi ve insan haklarına dayalı yüzünü yansıttı.

İlke POLAT

MUHSİN ERTUĞRUL

(1892, İstanbul-1979) Türk tiyatro ve sinemasının kurucularından olan önemli bir yönetmen, oyuncu ve sanatçıdır. Tiyatroya genç yaşta başladı, Avrupa'da tiyatro eğitimi aldı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Devlet Tiyatroları'nın kurulmasında öncülük etti. Türkiye'de modern tiyatro anlayışını yerleştirdi, sahne düzeni, oyunculuk ve yönetmenlik alanlarında çağdaş yöntemler getirdi.

İlk Türk sinema filmlerinden bazılarını yönetti (Ateşten Gömlek, Bir Millet Uyanıyor). Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü yaptı; pek çok genç sanatçının yetişmesini sağladı.

İlke POLAT

Canan Gündüz YILMAZ

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

(1889, Kahire-1974) Yazar, gazeteci, diplomat ve siyasetçidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin düşünsel temellerinin oluşmasında önemli katkılar sağlamıştır.

Edebiyat dünyasına Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati topluluklarıyla adım attı. Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'yu gezerek izlenimlerini yazdı; halkın direniş ruhunu yansıttı.

“Yaban”, “Ankara”, “Nur Baba” gibi romanlarında toplumsal değişimi ve Cumhuriyet'in getirdiği yenilikleri anlattı. Atatürk devrimlerini savunan yazılar yazdı, Hâkimiyet-i Milliye ve Tan gazetelerinde çalıştı.

Milletvekilliği ve çeşitli ülkelerde büyükelçilik görevlerinde bulundu.

Canan Gündüz YILMAZ

SELİM SIRRI TARCAN

(1874, İstanbul-1957) Öğretmen, sporcu, yazar ve siyasetçidir. Türkiye'de modern sporun öncülerinden biridir ve eğitim alanında da önemli katkılar sağlamıştır.

Avrupa'da eğitim aldıktan sonra Türkiye'ye dönerek beden eğitimi ve sporu yaygınlaştırdı. Osmanlı döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında beden eğitimi öğretmenini olarak görev yaptı. Türkiye'de modern olimpiyat anlayışını yerleştiren ve Milli Olimpiyat Komitesi'ni kuran isimlerden biridir.

“Gençlik Marşı”nı Türkiye'ye kazandıran kişidir (Alman melodisini Türkçe sözlerle uyarlamıştır).

Milletvekilliği yaparak eğitim ve spor alanında politik çalışmalar yürüttü.

SALİH BOZOK

(1881, Selanik-1941) Asker ve devlet adamıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün çocukluk arkadaşı, yakın koruması ve sadık yaveridir.

Harp Okulu'nu bitirdikten sonra Osmanlı ordusunda görev yaptı. Mustafa Kemal'in en yakın silah arkadaşlarından biri olarak hem cephelerde hem de Cumhuriyetin kuruluş sürecinde yanında yer aldı. Cumhuriyet döneminde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği gibi önemli görevlerde bulundu.

Atatürk'ün vefatı üzerine büyük bir üzüntü yaşamış, onun ardından intihara teşebbüs etmiştir (yaralı olarak kurtulmuştur). Salih Bozok Sadakati ve hizmetiyle Cumhuriyet tarihine iz bırakmıştır.

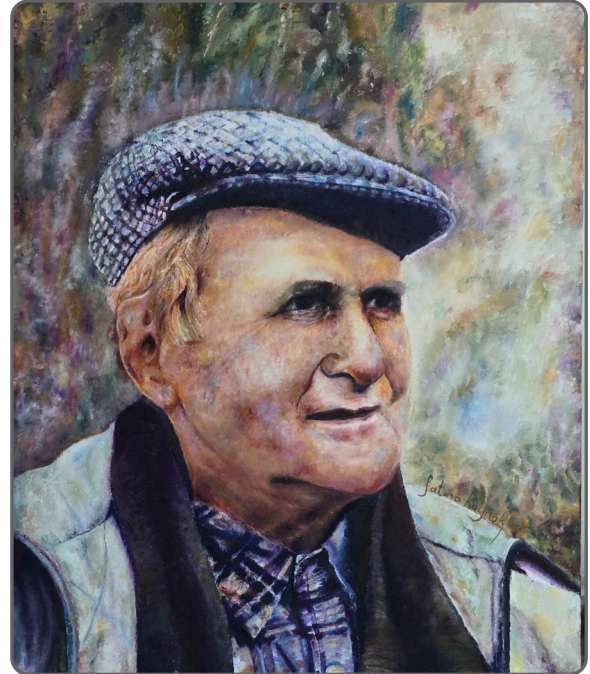
Fatma KAYNAK

FAKİR BAYKURT

(1929, Burdur-1999) Türk edebiyatının önemli yazarlarından ve eğitimcilerindendir. Toplumcu gerçekçi edebiyatın önde gelen isimlerindendir.

Köy Enstitüsü mezunudur, uzun yıllar öğretmenlik ve eğitim yöneticiliği yaptı. Eserlerinde Anadolu köy yaşamını, yoksulluğu, eşitsizliği ve köylülerin sorunlarını işledi. "Yılanların Öcü", "Kaplumbağalar", "Irazca'nın Dirliği" gibi romanlarıyla tanındı.

Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) kurucularındandır; öğretmen hakları için mücadele etti. Hem edebiyatta hem de eğitim alanında toplumsal bilinç oluşturmuştur.

Fatma KAYNAK

İlknur İSKENDER

SEYİT ONBAŞI (Seyit Ali Çabuk)

(1889, Balıkesir-1939, Balıkesir) Çanakkale Savaşı'nın simge kahramanlarından biridir.

Genç yaşta Osmanlı ordusuna katıldı. Balkan Savaşları'na ve ardından I. Dünya Savaşı'na katıldı. 18 Mart 1915'te Çanakkale Deniz Savaşı sırasında, Rumeli Mecidiye Tabyası'nda görevliydi. Savaş esnasında vinç sistemi bozulunca, 275 kg ağırlığındaki top mermisini tek başına sırtlayarak topa yerleştirdi ve ateşledi. Bu atışlardan biri, İngiliz zırhlısı HMS Ocean'a isabet ederek büyük hasar verdi. Gemide patlama oldu ve sonrasında Ocean battı.

Onbaşı'nın bu kahramanlığı, Çanakkale'nin geçilmesini engelleyen dönüm noktalarından biri oldu. Cumhuriyet ilanından sonra köyüne döndü. Fakir bir hayat sürdü, kömürcülük ve ormancılık yaptı. 1939'da vefat etti.

İlknur İSKENDER

FATMA REFET ANGIN

(1915, Gelibolu-2010) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın tarih öğretmenlerinden biridir. Cumhuriyet'in ilanından sonra kadınların eğitime daha fazla katılabilmesiyle öğrenim görmüş ve tarih öğretmeni olmuştur.

Uzun yıllar tarih öğretmenliği yaparak birçok öğrenci yetiştirmiştir. Öğretmenliği boyunca gençlere Cumhuriyet değerlerini, laiklik ve çağdaşlık ilkelerini aşılama çalışmıştır.

Atatürk'ün kadınlara verdiği değer bir simgesidir. Atatürk ile birebir tanışma şansı olmuş ve onun teşvikiyle öğretmen olmuştur.

HASAN TAHSİN (Osman Nevres)

(1888, Selanik-1919, İzmir) Gazeteci ve vatansever bir aydındır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde ilk kurşunu atan kişi olarak simgesel bir öneme sahiptir.

Genç yaşta gazetecilik yaptı ve milli mücadele fikrini savundu. 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlar tarafından işgali sırasında, işgalcilere karşı ilk kurşunu sıkarak direnişin simgesi oldu. Olay yerinde Yunan askerlerince şehit edildi.

Milli Mücadele'nin başlangıç sembollerinden biri haline geldi. Cesaretiyle Cumhuriyet'in doğuşunda ilham kaynağı olmuştur.

Nehal Tan AKTAŞ

FAHRETTİN ALTAY

(1880, Arnavutluk-1974) Türk asker ve devlet adamıdır. Kurtuluş Savaşı'nın kahraman komutanlarından biridir.

Osmanlı ordusunda çeşitli görevlerde bulundu, Trablusgarp ve Balkan Savaşları'na katıldı. Kurtuluş Savaşı sırasında 5. Süvari Kolordusu Komutanı olarak görev yaptı. Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde önemli rol oynadı. Yunan ordusunun İzmir'e çekilmesini engelleyerek zaferin kazanılmasında etkili oldu.

Savaş sonrası milletvekilliği yaptı, Cumhuriyet'in kurulmasına destek verdi. Atatürk'ün önerisiyle, Türkiye'nin ilk sivil plakalı otomobiline ismi verilmiştir: "Altay" (bugünkü Altay tankına da ismi verilmiştir).

Nehal Tan AKTAŞ

Sema SÜER

RAUF ORBAY

(1881, İstanbul-1964) Asker, devlet adamı ve diplomat olarak hem Osmanlı'nın son döneminde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde önemli görevler üstlenmiştir.

Bahriye Mektebi'ni bitirerek Osmanlı donanmasında görev yaptı. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nda deniz kuvvetlerinde önemli görevler üstlendi. 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalayan heyetin başkanıydı.

Mustafa Kemal ile birlikte Sivas Kongresi ve Erzurum Kongresi'ne katılarak Milli Mücadele'nin örgütlenmesine destek verdi. İlk TBMM hükümetinde Başbakanlık yaptı. Rauf Orbay, Milli Mücadele'nin lider kadrosunda yer almış, diplomatik ve siyasi alanda önemli görevler üstlenerek Cumhuriyet'in kuruluş sürecine katkı sağlamıştır.

Sema SÜER

GÖRDESLİ MAKBULE

(1902, Manisa-1922) Türk Kurtuluş Savaşı'nda mücadele eden kahraman bir kadındır. Millî Mücadele döneminde gösterdiği cesaretle, Cumhuriyet tarihine adını yazdırmıştır.

Henüz genç yaşta, işgale karşı direnişe katılmak için kocasıyla birlikte dağa çıkarak Kuvayı Milliye'ye katıldı. Özellikle Ege Bölgesi'nde Yunan işgaline karşı verilen gerilla mücadelesinde aktif görev aldı.

1922 yılında, henüz 20 yaşındayken bir çatışma sırasında şehit düştü. Cumhuriyetin kazanılmasında ilham verici bir rol üstlenmiştir.

NURİ CONKER

(1882, Selanik-1937) Asker ve siyasetçidir. Mustafa Kemal Atatürk'ün çocukluk ve silah arkadaşı olarak, Cumhuriyet döneminde önemli görevlerde bulunmuştur.

Harp Okulu'nu bitirerek Osmanlı ordusunda çeşitli görevlerde bulundu. Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşı'nda savaştı; Milli Mücadele'ye katıldı. Sakarya ve Büyük Taarruz gibi önemli savaşlarda görev aldı.

Cumhuriyet'in ilanından sonra milletvekili olarak görev yaptı, Atatürk'e yakın bir isimdi. Cumhuriyet'in kurulması ve güçlenmesinde katkı sağlamış, sadakati ve düşünce yapısıyla Atatürk'ün en güvendiği isimlerden biri olmuştur.

Sevinç ATAŞ

MUSTAFA NECATİ

(1894, İzmir-1934) Öğretmen, avukat ve siyasetçidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim alanındaki temel reformlarında büyük rol oynamış önemli bir devlet adamıdır.

Genç yaşta öğretmenlik ve hukuk yaptı, Milli Mücadele'ye katıldı. TBMM'de milletvekilliği yaptı, ardından Millî Eğitim Bakanı oldu (1925-1929). Harf İnkılabı'nın hazırlayıcılarındandır ve yeni Türk harflerinin kabulünden sonra açılan Millet Mekteplerinin kurulmasını sağladı.

Eğitimde laiklik, çağdaşlık ve halkın eğitimi için önemli adımlar attı. Kısa ömrüne rağmen Türkiye'nin eğitim tarihinde derin izler bırakmıştır.

Sevinç ATAŞ

Özcan KANDEMİR

TOPKAPILI CAMBAZ MEHMET

(1874, İstanbul-1932, İstanbul) Millî Mücadele döneminde İstanbul'da kurduğu istihbarat ağı ve cesur operasyonlarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna önemli katkılarda bulunmuş bir vatanseverdir.

1915'te Çanakkale Savaşı'na gönüllü olarak katıldı ve burada Mustafa Kemal Paşa'nın dikkatini çekti, onun Millî Mücadele'deki rolü şekillendi. İstanbul'un işgali sırasında, Cambaz Mehmet, Mim Mim Grubu'nun liderliğini üstlenerek, işgal kuvvetleri ve İstanbul Hükümeti'ne karşı istihbarat faaliyetleri yürüttü. İstanbul'daki çeşitli kesimlerden insanları örgütleyerek, Anadolu'ya silah ve mühimmat sevkiyatını sağladı. Ayrıca, Mustafa Kemal Paşa'nın Bandırma Vapuru ile Samsun'a güvenli bir şekilde ulaşmasında önemli rol oynadı. TBMM tarafından takdirname ve İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi.

Emine ERDOĞAN

HALİME ÇAVUŞ (Halima Kocabıyık)

(1898, Kastamonu-1976, Kastamonu) Kurtuluş Savaşı'nda erkek kılığına girerek cephede görev alan kadın kahramanlardan biridir. Kadınların savaşta ve vatan savunmasında da aktif rol alabileceğini gösteren cesur bir figürdür.

Ailesinden habersiz olarak erkek kıyafeti giyip cepheye katılmış, askerler arasında uzun süre erkek sanılarak görev yapmıştır. İnebolu'dan cepheye silah ve mühimmat taşıyan kadınlar arasında yer aldı. Görevini büyük bir cesaretle yerine getirdi.

TÜRKAN SAYLAN

(1935, İstanbul-2009, İstanbul) Türk tıp doktoru, akademisyen, yazar ve eğitimcidir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur.

1976'da Cüzzamla Savaş Derneği'ni, 1980'de ise İstanbul Üniversitesi Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi'ni kurarak Türkiye'de cüzzam hastalığının tedavisi ve önlenmesinde öncü rol oynamıştır. Bu çabaları sayesinde Dünya Sağlık Örgütü, Türkiye'yi "lepranın çok azaldığı" ülkeler arasında ilan etmiştir. Uluslararası Lepra Birliği'nin (ILU) kurucu üyesidir.

1989'da Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni (ÇYDD) kurarak özellikle Anadolu'nun en yoksul kesimindeki kız çocuklarının eğitimi ve kadın hakları konusunda önemli projelere imza atmıştır.

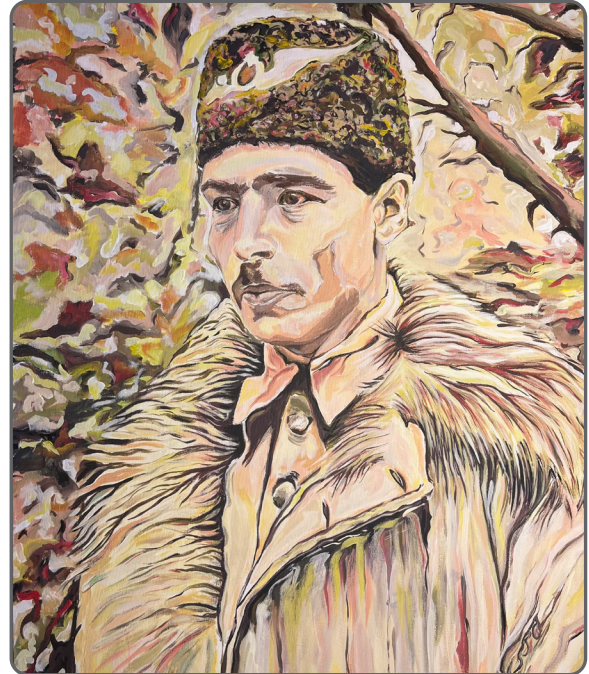

Eda DEMİRCİ

VECİHİ HÜRKUŞ

(1896, İstanbul-1969, Ankara) Türk havacılık tarihinin en önemli isimlerinden biridir. Türkiye'nin ilk uçak tasarımcısı ve üreticisidir.

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda pilot olarak görev yaptı. Savaş sırasında birçok başarı kazandı ve "Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası" ile ödüllendirildi. 1924'te, tamamen yerli imkanlarla yaptığı ilk Türk uçağı olan Vecihi K-VI ile Türk havacılık tarihinde bir ilki gerçekleştirdi. 1954'te sivil havacılık alanında özel hava taşımacılığı yaparak öncülük etti. Pilotluk eğitimi verdi, gençlerin havacılığa ilgisini artırdı. Kendi tasarladığı ve uçurduğu birçok uçakla Türkiye'deki teknik bilgi birikimini artırdı. Cumhuriyet'in teknolojiye ve ilerlemeye dayalı vizyonuna büyük katkı sağlamıştır.

Esra Örkün KORKMAZ

Vildan AÇICI

MEHMET AKİF ERSOY

(1873, İstanbul-1936, İstanbul) Türk edebiyatının önemli şairlerinden biri ve İstiklal Marşı'nın yazarıdır. Hem edebi yönüyle hem de milli mücadeleye verdiği destekle Türkiye Cumhuriyeti'nin manevi temellerinin oluşmasında büyük rol oynamıştır.

Baytar Mektebi'ni (Veterinerlik Okulu) bitirmiştir. Arapça, Fransızca, Farsça gibi dillere hâkimdi. "Safahat" adlı yedi ciltten oluşan şiir kitabıyla tanınır.

1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açtığı yarışmayı kazanarak İstiklal Marşı'nı yazdı. Bu marş, Türk milletinin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin simgesi oldu. Halkı direnişe teşvik etti, milli birlik ruhunu pekiştirdi. Şiirlerinde vatan sevgisi, ahlak, çalışkanlık gibi Cumhuriyet değerlerini yüceltti.

Gülser HEPSERT

MUZAFFER SARISÖZEN

(1899, Sivas-1963, Ankara), Türk halk müziğinin öncülerinden biri olup, folklor araştırmacısı, müzisyen, eğitimci ve yazar kimlikleriyle Türkiye Cumhuriyeti'ne önemli katkılarda bulunmuştur.

Sivas Lisesi'nde öğrenim görürken, yaşını büyüterek gönüllü olarak Çanakkale Cephesi'ne katıldı. Savaş sonrası Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Folklor Arşivi'ne atandı. Anadolu'nun dört bir yanını dolaşarak 10.000'den fazla türküyü derledi ve bunların 1.000'den fazlasını notaya aldı. Ayrıca, halk çalgıları ve oyunları üzerine de derlemeler yaparak, Türk kültür mirasının korunmasına katkı sağladı.

ELMALILI MUHAMMED HAMDİ YAZIR

(1878, Antalya-1942, İstanbul) Din âlimi, müfessir (Kur'an tefsircisi), hukukçu ve yazardır. Türkiye Cumhuriyeti döneminde yapılan en önemli dini çalışmalardan biri olan "Hak Dini Kur'an Dili" adlı Kur'an tefsirinin yazarıdır.

İslam hukuku, kelim ve felsefe alanlarında eğitim almıştır. II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet döneminde görevlerde bulunmuştur.

Atatürk'ün isteğiyle Kur'an-ı Kerim'i Türkçe'ye tefsir etti. Bu eser, halkın Kur'an-ı Kerim'i kendi dilinde anlayabilmesi açısından büyük önem taşır. İslam'ı akıl ve bilgi ışığında yorumlamaya çalışmıştır. Dini metinlerin Türkçe açıklanması, Cumhuriyet'in laiklik ve eğitim ilkeleriyle örtüşen bir adım oldu.

Merve YİĞİT

HALİL İNALCIK

(1916, İstanbul-2016, Ankara) Osmanlı tarihi alanında dünya çapında tanınan bir Türk tarihçisidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını derinlemesine inceleyen çalışmalarıyla tanınır.

Balıkesir Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde tarih eğitimi aldı. Aynı fakültede öğretim üyeliği yaptı. 1972 yılında Chicago Üniversitesi'nde Osmanlı Tarihi Kürsüsü'nü kurdu. 1993 yılında Bilkent Üniversitesi'nde Tarih Bölümü'nü kurdu. "The Ottoman Empire: The Classical Age 1300-1600" ve "An Economic and Social History of the Ottoman Empire" gibi eserleri, dünya üniversitelerinde ders kitabı olarak kullanıldı. Yetiştirdiği öğrenciler ve akademik çalışmalarıyla, Türkiye'de tarih biliminin gelişimine önemli katkılarda bulundu.

Dilek TUNA

Neşe İPKİN

SEMİHA BERKSOY

(1910, İstanbul -2004, İstanbul), Türkiye'nin ilk kadın opera sanatçısı, tiyatrocu, ressam ve performans sanatçısıdır. Cumhuriyet döneminin kültürel dönüşümünde öncü bir figür olarak, sanatın birçok alanında gerçekleştirdiği ilklerle tanınmıştır.

Sanat hayatına tiyatro ile başlayan Berksoy, 1934'te Atatürk'ün isteğiyle sahnelenen ve Adnan Saygun tarafından bestelenen ilk Türk operası Özsoy'da başrol oynadı. Türkiye'de opera sanatının gelişimine öncülük etti. Ankara Devlet Konservatuarı'nın kurulmasında Carl Ebert ile birlikte çalışarak Türk Devlet Operası'nın temellerini attı. Kendine özgü resimleri ve performanslarıyla çağdaş sanatın öncülerinden biri oldu. Eserleri, 2024 Venedik Bienali gibi uluslararası sergilerde yer aldı.

Sanatı ve duruşuyla Cumhuriyet'in modern, özgür ve yaratıcı kadın kimliğinin simgelerinden biri haline geldi.

SERGIYE KATILANLAR

ARZU DEMİRBİLEK

CANAN KANDEMİR

CANAN GÜNDÜZ YILMAZ

ÇİĞDEM DİNÇÇAĞ FIRAT

DİLEK TUNA

EDA DEMİRCİ

EMİNE ERDOĞAN

ESRA ÖRKÜN KORKMAZ

FATMA KAYNAK

GÜLSER HEPSERT

HÜLYA AKDAĞ

İCLAL YILMAZ BERK

İLKE POLAT

İLKNUR İSKENDER

MERVE YİĞİT

NEHAL TAN AKTAŞ

NEŞE İPKİN

OĞUZ TÜRK GÖZÜ

ÖZCAN KANDEMİR

SANEM DURMAZ

SELDA ÖZÇELİK

SEMA SÜER

SEVDA YILMAZ

SEVİNÇ ATAŞ

SİBEL KOZAN

TARIK ÖZBEK

TÜLİN YAVUZ

VEDAT KARAOĞLU

VİLDAN AÇICI

YAŞAR TOPRAK BALAKÇI

Eğitimiş
SAMSUN ŞUBE

